12. Kõhulahtisus

Roojamine ööpäevas ≥3x, mille maht ja vee sisaldus on tõusnud

PATSIENDI LÄBIVAATUS:

- Limaskestade niiskus,
- Naha turgor,
- Dehüdratatsiooninähud,
- Üldseisund,
- Rutiinsed tervisenäitajad,
- Kõhu uurimine.

ANAMNEES:

- Kestvus, kõhu läbikäimine, sagedus, vere esinemine,
- Vedeliku tarbimine, söömine, diurees
- Oksendamine/iiveldus, palavik, nõrkus, müalgiad, lööbed, menstruatsioon
- Kontakt haigestunud inimestega, eluanamnees, tarbitavad ravimid,
- Reisimine,
- Anoreksia, tehiskiirgus, psühholoogiline staatus, seksuaal-harrastused, kokkupuude loomadega, lasteasutustes viibimine,
- Kõhuvalu esinemisel selle kirjeldus,
- Üldine olek: janutunne; lastel nutu kvaliteet ja pisarate olemasolu nutmisel.

IKV: Mittesteriilsed kaitsekindad, Ühekordne kaitsekittel, vajadusel kilepõll, Juuksekaitse, kaitsemask

Nakkusliku kõhulahtisuse kahtlusega patsient: tulnud reisilt, söönud kahtlast toitu, lasteaia laps, hooldekodu klient, toidu käitleja, hiljuti haiglas viibinud isik

Nakkuslik kõhulahtisus

- Endeemia piirkonnast tulnud isik või kokkupuude sealt tulnud isikuga
- Jämesoole tüüpi (väikesed rooja kogused vere ja/ või limaga, palavik, ülakõhuvalu, tenesm)
- Peensoole tüüpi (vesised, suured rooja kogused, iiveldus, oksendamine, palavik puudub, spastilisus ülakõhus)

Muu põhjus (diferentsiaaldiagnostika)

- Kesknärvisüsteemi patoloogiad,
- Ravimite toime,
- Kirurgiline patoloogia,
- Diabeetiline ketoatsidoos,
- Elektrolüütide tasakaaluhäired,
- Tundmatu toidu söömine, sealsed toksiinid, toiduallergia,
- Ravimite või narkootikumide kuritarvitamine,
- Rasedus,
- Psühholoogiline,
- Infektsioonid

Seisund
MÕÕDUKA VÕI RASKE dehüdratatsiooni nähud, riskirühma kuulumine (vanurid, imikud, väike-lapsed, kes roojavad üle 8x ööpäevas või keelduvad joogist, immuunpuudulikkusega patsiendid), kirurgilise patoloogia kahtlus, raske üldseisund
RAHULDAV üldseisund, dehüdratatsiooni nähud puuduvad või esinevad kergel kuni mõõdukal kujul, patsient ei kuulu riskirühma, kirurgilise patoloogia kahtlust ei esine
Tegevus vastavalt juhtiva patoloogia tegevusjuhisele või seisundile. Vajalik patsiendi rutiinne läbivaatus (neuroloogia hindamine, hingamis- ja hemodünaamilised parameetrid, kehatemp., veresuhkur, kõhu- ja naha leid ning muude leidude korral nende kajastamine)
HAIGLASSE (nakkuslik kõhulahtisus nakkuskliinikusse või haigla nakkusosakonda) Ravi: NaCl 0,9% i/v 2h jooksul imikud: 10ml/kg; lapsed, täiskasvanud: 20ml kg. O2 manustamine, kui SpO2 <94%.
Patsient jääb KOJU. Soovitused: tavapärane vesi või rehüdreerimise lahused. Iga vedela istme järel L: 10ml/kg, T: 250ml. Mõõduka dehüdratatsiooni-nähtude korral esimese 4 tunni jooksul L: 50-100 ml/kg, T: 2-2,5 liitrit. Kui nähud püsivad või seisund halveneb -> 112/haiglasse. Konsultatsioon perearstiga.

Laste dehüdratatsiooni raskusastme määramine

Sümptomid	Minimaalne dehüdratatsioon < 3%	Kerge[1] kuni mõõdukas[2] dehüdratatsioon 3–9%	Raske dehüdratatsioon > 9%
Kesknärvisüsteemi seisund	Normis	Rahutu või loid	Teadvushäire
Janu	Pole väljendunud	On väljendunud	Joob loiult või pole võimeline jooma
Diurees	Normis või pisut vähenenud	Vähenenud	Oligoanuuria
Limaskestad	Niisked	Kuivad	Väga kuivad
Jäsemed	Soojad	Jahedad	Jahedad, kahvatud või tsüanootilised
Naha turgor	Normis	Vähenenud	Vähenenud, nahavolt sileneb > 2 s jooksul
Silmad, imikul lõge	Normis	Aukus	Tugevalt aukus
Kapillaartäitumus	Kohe	< 2 s jooksul	> 2 s jooksul

[1] Kerge dehüdratatsiooni korral täheldatakse mõnd veerus toodud sümptomit.

[2] Mõõduka dehüdratatsiooni korral täheldatakse kõiki veerus toodud sümptomeid.

Täiskasvanute dehüdratatsiooni raskusastme määramine

Sümptomid	Minimaalne dehüdratatsioon < 5%	Kerge[1] kuni mõõdukas[2] dehüdratatsioon 5–10%	Raske dehüdratatsioon > 10%
Kesknärvisüsteemi seisund	Normis	Rahutu või loid	Teadvushäire
Pulss	Normis	Perifeerias palpeeritav pulss	Perifeerias nõrk või palpeerimatu pulss
Janu	Pole väljendunud	On väljendunud	Joob loiult või pole võimeline jooma
Diurees	Normis või pisut vähenenud	Vähenenud	Oligoanuuria
Limaskestad	Niisked	Kuivad	Väga kuivad
Jäsemed	Soojad	Jahedad	Jahedad, kahvatud või tsüanootilised
Naha turgor	Normis	Vähenenud	Vähenenud, nahavolt sileneb > 2 s jooksul
Silmad	Normis	Aukus	Tugevalt aukus
Kapillaartäitumus	Kohe	< 2 s jooksul	> 2 s jooksul

[1] Kerge dehüdratatsiooni korral täheldatakse mõnd veerus toodud sümptomit.

[2] Mõõduka dehüdratatsiooni korral täheldatakse kõiki veerus toodud sümptomeid.